

**Inwentaryzacja przyrodnicza w zakresie występowania siedlisk
ptaków i nietoperzy w budynku Urzędu Gminy w Rozogach,
woj. warmińsko-mazurskie.**

Autorzy raportu: dr Joanna Duriasz - chiropterologia

Marian Szymkiewicz – ornitologia

Wykonawca:

AD NATURA, Joanna Duriasz

Ul. Tęczowy Las 2A/34

10-687 Olsztyn

AD NATURA
ul. Tęczowy Las 2 A/34
10-687 OLSZTYN
NIP 741-135-69-37, REGON 280530927

Olsztyn, wrzesień 2017r.

Spis treści

1.	Cel i zakres opracowania.....	3
2.	Podstawy formalno-prawne.....	3
3.	Inwentaryzacja chiropterologiczna.....	4
	3.1 Metodyka.....	4
	3.2. Wyniki.....	4
	3.3 Omówienie wyników i zalecenia.....	5
	3.4. Dokumentacja fotograficzna.....	6
4.	Inwentaryzacja ornitologiczna.....	9
	4.1. Metodyka.....	9
	4.2. Wyniki.....	9
	4.3. Dokumentacja fotograficzna.....	11

1. Cel i zakres opracowania.

Celem opracowania była inwentaryzacja siedlisk ptaków i nietoperzy oraz wypracowanie metod i warunków ochrony tych zwierząt i ich siedlisk podczas planowanej termomodernizacji w budynku Urzędu Gminy w Rozogach, zlokalizowanego przy ul. 22 Lipca 22 w Rozogach, w woj. warmińsko-mazurskim.

2. Podstawy formalno – prawne.

Na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 16.12.2016 r. wszystkie krajowe nietoperze oraz przeważająca liczba gatunków ptaków żyjących w Polsce podlega ochronie. Zabronione jest m.in. zabijanie i płoszenie tych zwierząt oraz niszczenie ich siedlisk, gniazd, jaj (Dz.U. 2016 poz. 2183).

Budynki stanowią ważne siedlisko dla wielu chronionych gatunków. Na terenach zurbanizowanych Warmii i Mazur regularnie występuje 7-8 gatunków nietoperzy, pozostałe mogą pojawiać się nieregularnie. We wszystkich okresach swojego cyklu rocznego nietoperze mogą wykorzystywać schronienia w budynkach jako miejsca przebywania oraz miejsca rozrodu. Budynki stanowią również miejsce gniazdowania co najmniej kilkunastu gatunków ptaków żyjących w sąsiedztwie człowieka. Niewłaściwie prowadzone remonty i termomodernizacje stanowią zagrożenie dla życia tych zwierząt, powodują ich płoszenie i niszczenie zajmowanych przez nie siedlisk. Ponieważ są to zwierzęta objęte ochroną czynności te są niezgodne z prawem. Dlatego w trakcie planowania remontu konieczne jest zinwentaryzowanie siedlisk ptaków i nietoperzy oraz zaplanowanie działań w sposób, który nie zagrazi ptakom i nietoperzom przebywającym w budynkach.

3. Inwentaryzacja chiropterologiczna

3.1. Metodyka.

Niniejsza ekspertyza oparta jest o inwentaryzację przeprowadzoną w trakcie pojedynczej kontroli wykonanej w terminie 06.09.2017r. Wykonane prace obejmowały:

- szczegółową obserwację budynku, w czasie której poszukiwano nietoperzy oraz śladów ich przebywania (odchodów, martwych osobników, charakterystycznych zabrudzeń na ścianach),
- inwentaryzację wszystkich potencjalnych kryjówek, które mogą być wykorzystywane przez te ssaki w różnych okresach ich aktywności rocznej,
- wieczorną obserwację budynku połączoną z nasłuchem detektorowym wykonanym w porze opuszczania schronień przez nietoperze.

Wieczne obserwacje i nasłuchy detektorowe trwały ok. 1,5 godz. począwszy od zachodu słońca. Do badań wykorzystano detektor ultradźwiękowy Pettersson D230 połączony z rejestratorem cyfrowym Zoom H2. Komputerowej analizy nagrań dokonano przy użyciu programu BatSound 4.0 firmy Pettersson Electronics.

3.2. Wyniki.

Budynek Urzędu Gminy w Rozogach to obiekt o nieregularnej bryle, składający się z dwóch budynków połączonych łącznikiem (Fot. 1).

W budynku nie stwierdzono siedlisk odpowiednich do zimowania nietoperzy. W piwnicy znajduje się piec kotłowniczy, który ogrzewa pomieszczenie do temperatury uniemożliwiającej hibernację tych ssaków. Strych jest zagospodarowany, urządzone są tam pomieszczenia biurowo-magazynowe i nie ma możliwości dostania się do nich nietoperzy.

Zewnętrzne ściany budynku są otynkowane i pozbawione szczelin, pęknięć i innych struktur mogących stanowić kryjówki nietoperzy. Dogodne kryjówki nietoperzy stwierdzono w obrębie konstrukcji dachowej: Są to

- przestrzenie pomiędzy warstwami dachu (Fot. 2)
- szczeliny pod drewnianą i blacharską obróbką dachu (Fot. 2, 3, 5)
- ubytki i szczeliny w podbitce stropu umożliwiające nietoperzom dostanie się do wnętrza konstrukcji (Fot.4).

Z uwagi na słabą izolację termiczną schronienia te mogą być wykorzystywane w okresie od wczesnej wiosny do późnej jesieni.

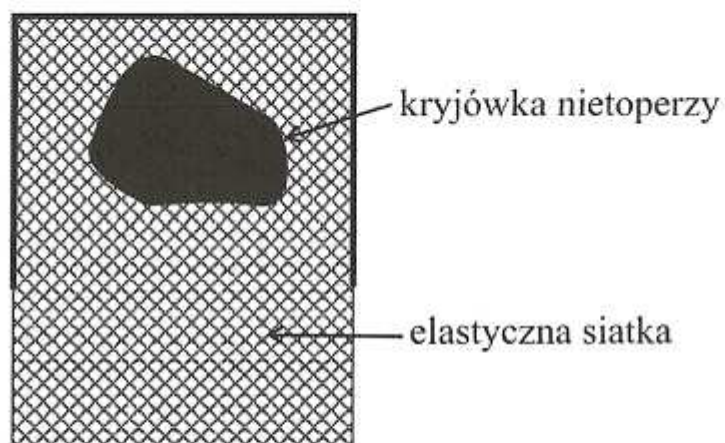
W żadnej z kryjówek nie stwierdzono śladów obecności kolonii rozrodczych nietoperzy, a w trakcie wieczornych obserwacji nie zaobserwowano żadnych nietoperzy wylatujących z budynku. Jednak w bezpośrednim sąsiedztwie budynku zarejestrowano liczne sygnały karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus* oraz pojedyncze przeloty mroczka późnego *Eptesicus serotinus* i karlika większego *Pipistrellus nathusii*. Zaobserwowano też żerowanie nietoperzy przy ścianie budynku od strony podwórza.

3.3 Omówienie wyników i zalecenia

Przeprowadzona inwentaryzacja wykazała, że w budynku Urzędu Gminy w Rozogach znajdują liczne potencjalne kryjówki, które mogą być wykorzystywane przez nietoperze w okresie od wiosny do jesieni. Przy budynku oraz na elewacji południowej stwierdzono również pojedyncze odchody nietoperzy, które mogą świadczyć o sporadycznym wykorzystywaniu niektórych kryjówek przez pojedyncze osobniki nietoperzy.

W związku z brakiem kolonii rozrodczych i zimowisk nietoperzy remonty związane z termomodernizacją mogą być przeprowadzone w dowolnym terminie. W przypadku prowadzenia prac w okresie aktywności nietoperzy (od 1 marca do 30 października) konieczne będzie zastosowanie specjalnych procedur z uwagi na obecność pojedynczych nietoperzy w licznych kryjówkach zlokalizowanych w budynku.

Prace remontowe wykonywane są w dzień, w czasie gdy nietoperze nie są aktywne. To stwarza niebezpieczeństwo zamurowania zwierząt odpoczywających w szczelinach i szparach remontowanego budynku. Dlatego co najmniej tydzień przed rozpoczęciem termomodernizacji należy zabezpieczyć szczeliny na styku ścian i dachu (Fot. 5) w sposób uniemożliwiający nietoperzom dostanie się do ich wnętrza, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości wydostania się zwierząt już tam przebywających. Najlepiej wykonać to przy pomocy stosunkowo sztywnej siatki z tworzywa sztucznego przymocowanej od góry i boków z pozostawioną wolną przestrzenią u dołu (Rys.1).

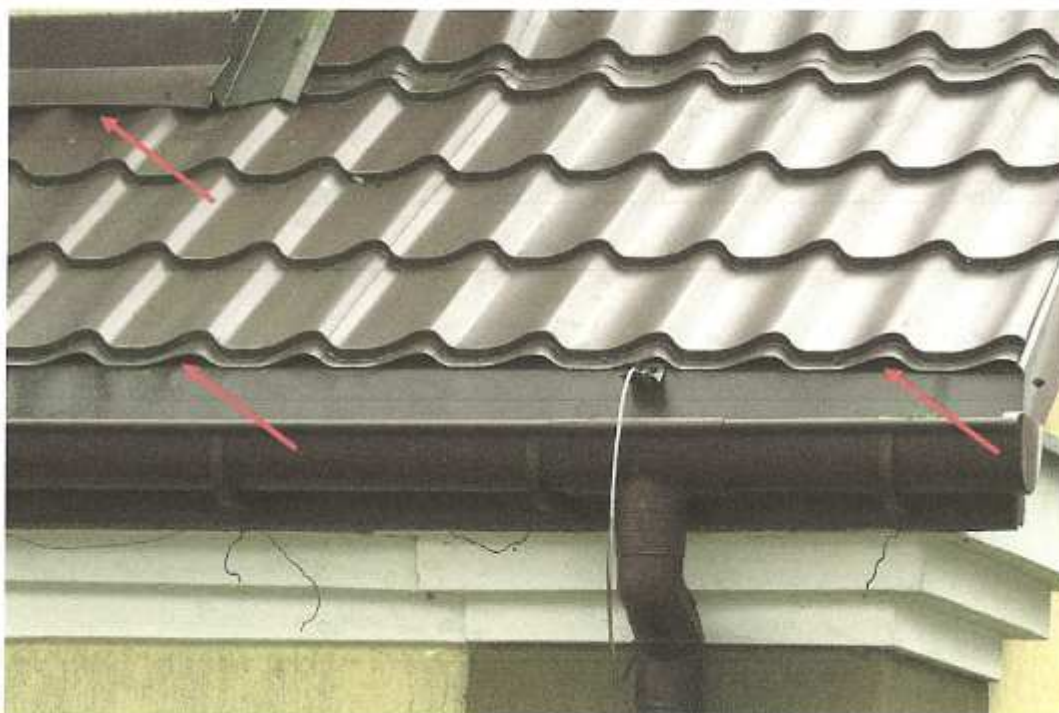
Schemat 1. Sposób mocowania siatki zabezpieczającej szczeliny.

W podobny sposób co najmniej tydzień przed planowanym remontem należy zabezpieczyć ubytki w podbitce dachu (widoczne na fotografii 4).

3.4 Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1. Urząd Gminy w Rozogach, widok od strony ul. Kętrzyńskiego.

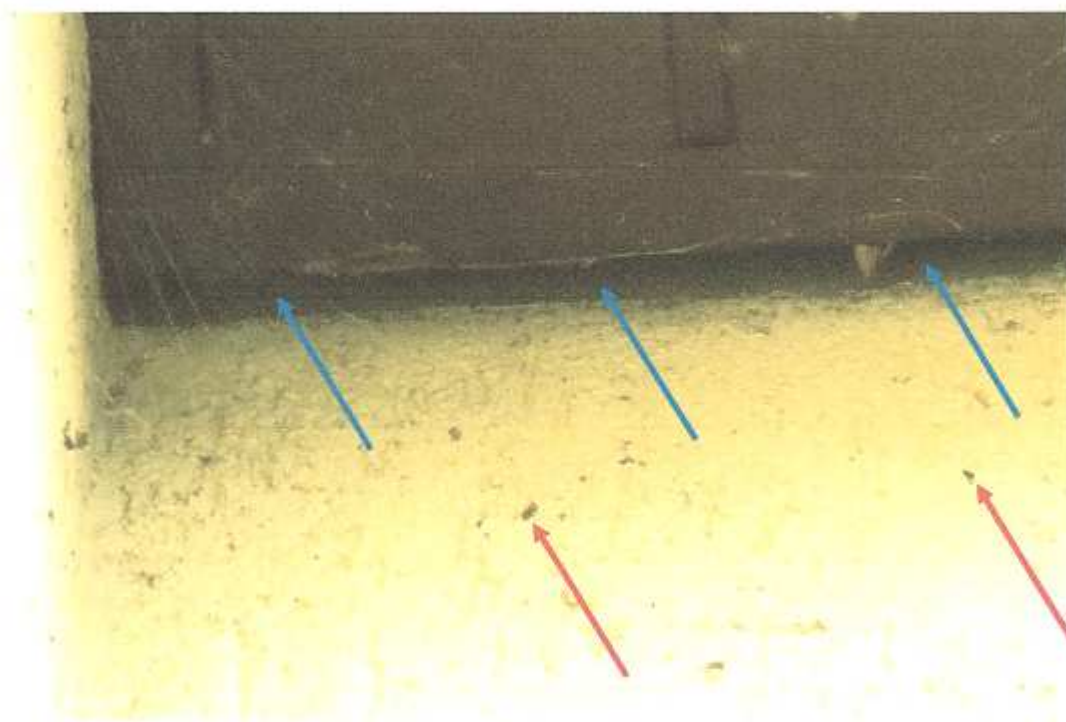
Fot. 2. Fragment dachu z zaznaczonymi potencjalnymi kryjówkami nietoperzy.

Fot. 3. Urząd Gminy w Rozogach, widok od strony podwórza. Strzałkami zaznaczono lokalizację miejsc widocznych na kolejnych fotografiach

Fot. 4. Ubytki w podbitce dachu.

Fot. 5. Szczelina prowadząca do wnętrza konstrukcji dachowej (niebieskie strzałki) oraz fragment ściany z widocznymi odchodami nietoperzy wiszącymi na pajęczynie (czerwone strzałki).

Fot. 6. Odchody nietoperzy na chodniku przy budynku UG, poniżej otworu widocznego na zdjęciu 4.

4. Inwentaryzacja ornitologiczna

4.1 Metodyka

Inwentaryzację przeprowadzono w dniu 5 września 2017 r. Korzystając z lornetki i aparatu fotograficznego dokonano szczegółowego przeglądu elewacji budynku, dachów, kominów, obróbek blacharskich, a także strychu. W czasie kontroli zwracano uwagę na obecność szczelin, ubytków w elewacji i murach, niezabezpieczonych kanałów wentylacyjnych oraz innych miejsc, które mogłyby być wykorzystywane przez ptaki, jako miejsca gniazdowania, odpoczynku czy nocowania. Szczególnie ważną wskazówką były skupienia odchodów sugerujące istnienie gniazda z pisklętami, rzadziej mogłoby to dotyczyć miejsca nocowania. Zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku mamy do czynienia z ważnym elementem ptasiego siedliska.

4.2 Wyniki

Kontrola strychu wykazała, że jest on bardzo dobrze zabezpieczony i szczelny, ptaki nie mają możliwości dostania się do pomieszczeń strychowych.

W wyniku kontroli zlokalizowano 30 miejsc gniazdowania pewnego i potencjalnego ptaków, w tym:

- wróbel *Passer domesticus* – 12 lokalizacji,
- jerzyk *Apus apus* – 12 lokalizacji,
- szpak *Sturnus vulgaris* – 1 para,
- kawka *Corvus monedula* – 5 lokalizacji (4 niezabezpieczone kanały wentylacyjne i ubytek w podbiciu dachu).

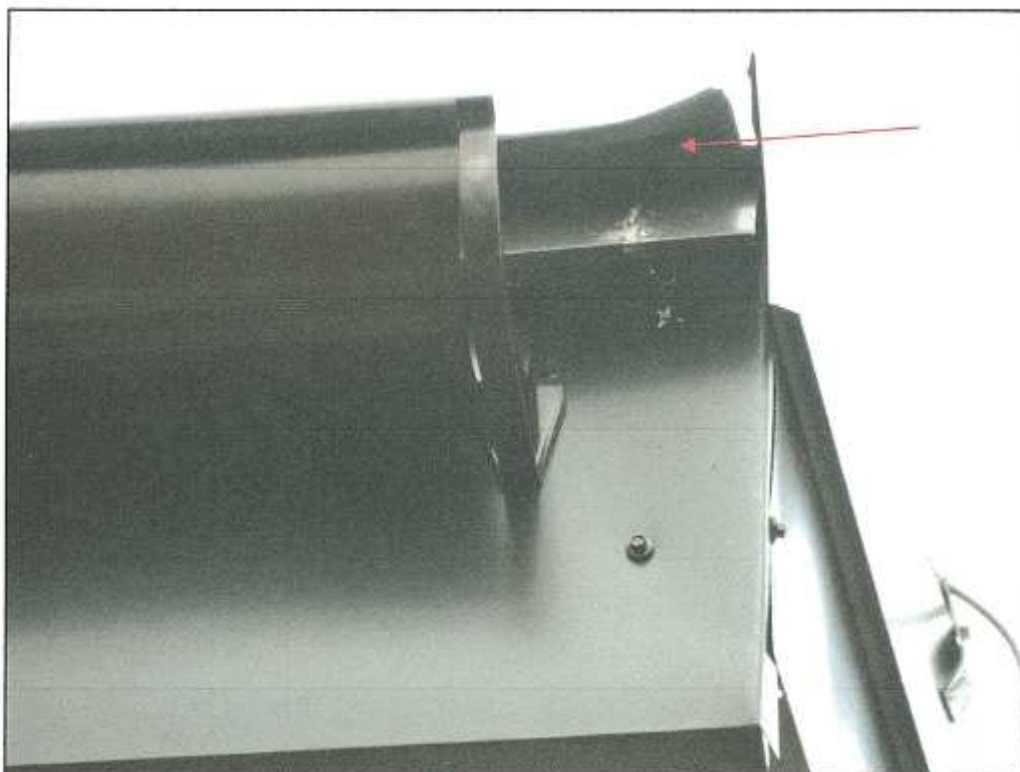
Lokalizacje dwóch najliczniejszych gatunków, tj. wróbla i jerzyka, obejmowały przestrzeń pomiędzy dachówkami i strukturą więźby dachowej. Wejście było w otworze pod dachówką. Szpaki wykorzystywały wejście pomiędzy elementami obróbki blacharskiej.

Z danych dotyczących zakresu planowanych prac wynika, że zarówno dach jak i jego pokrycie nie będą zmieniane (zostały wykonane nowe w 2011 r.). W ten sposób wszystkie gatunki gniazdujące pod dachówkami (wróbel, jerzyk i szpak) nie utracą swych dotychczasowych miejsc lęgowych. W związku z tym dla gatunków tych nie będzie konieczne ustanawianie zakresu kompensacji przyrodniczej w postaci montowania zastępczych miejsc lęgowych. Natomiast znikną miejsca dogodne dla gniazdowania kawki. Kanały wentylacyjne zostaną zabezpieczone nowymi kratkami, uzupełniony zostanie także ubytek podbicia dachu. W związku z tym w ramach kompensacji przyrodniczej trzeba będzie zamontować na budynku 5 skrzynek lęgowych dla kawek. Należy je zamontować wysoko. W razie problemów można rozważyć ich powieszenie na pobliskich drzewach, ale również wysoko. Jeśli prace remontowe byłyby prowadzone w sezonie lęgowym należy wcześniej (w okresie od 15.10 do 28.02.) zabezpieczyć miejsca lęgowe kawki tak, aby uniemożliwić ptakom dostęp do dotychczasowych gniazd. Na te działania oraz inne związane np. z płoszeniem ptaków podczas prowadzonych prac należy uzyskać zgodę RDOŚ w Olsztynie składając odpowiednio wcześniej tzw. wniosek derogacyjny.

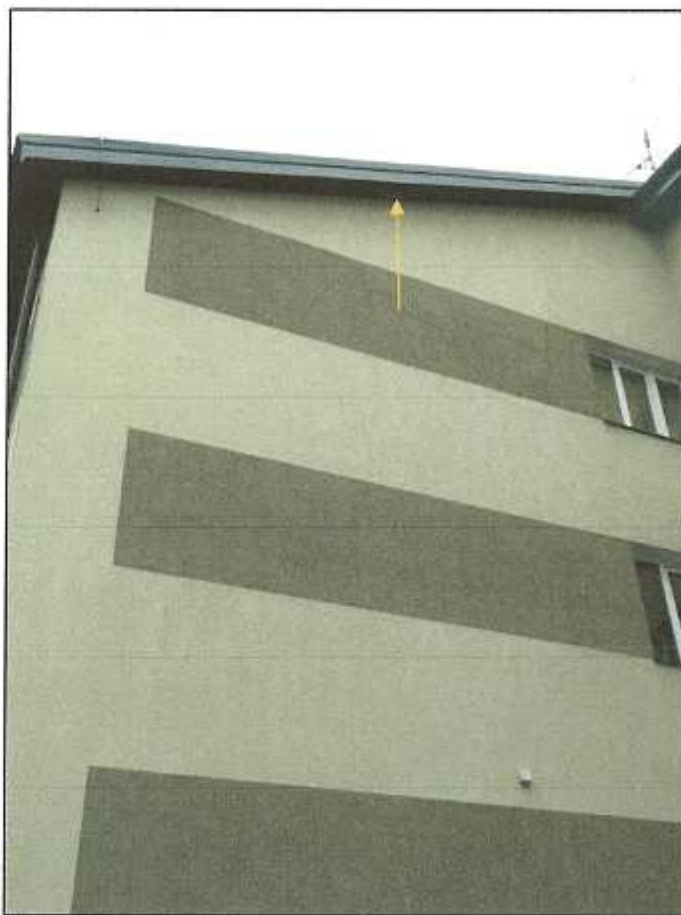
4.3 Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja południowa. Miejsca lokalizacji gniazd wróbla i jerzyka (strzałki zielone) oraz szpaka (strzałka czerwona).

Fot. 2. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja południowa. Lokalizacja gniazda szpaka.

Fot. 3. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja wschodnia. Lokalizacja miejsca gniazdowego kawki.

Fot. 4. Urząd Gminy w Rozogach Ubytek 4 elementów – powstała wnęka jest miejscem potencjalnego lęgu kawki.

Fot. 5. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja południowa. Lokalizacja miejsc gniazdowych wróbla i jerzyka.

Fot. 6. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja wejściowa. Lokalizacja miejsc gniazdowych wróbla i jerzyka.

Fot. 7. Urząd Gminy w Rozogach. Dwa wywietrzniki pozbawione kratek – lęgi kawek.

Fot. 8. Urząd Gminy w Rozogach. Dwa niezabezpieczone wywietrzniki – potencjalne lęgi dwóch par kawek.

Fot. 9. Urząd Gminy w Rozogach – elewacja północna (skrzydło zachodnie). Lokalizacja miejsc gniazdowych wróbla i jerzyka.